

การบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาปราชญ์บุรีเขต 1

Risk Management of School Administrators under the Prachin Buri Primary
Educational Service Area Office 1

พนินันท์ มิ่งสมร¹ สรรเสริญ หุ่นแสน² และกัญญกร เอี่ยมพญา³

Panitchanan Mingsamorn, Sansern Hunsan and Kanporn Aiempaya

Received: October 27, 2024

Revised: February 21, 2025

Accepted: March 22, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยมีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เปรียบเทียบการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหาร จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษาเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 278 คน จากตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน กำหนดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามขนาดสถานศึกษา และทำการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบมาตรฐานส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยมีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาเท่ากับ 0.5-1.00 และความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.92 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว ผลการวิจัย พบว่า 1) การบริหารความเสี่ยงมีค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และ 2) ผลการเปรียบเทียบการบริหารความเสี่ยง พบว่า การบริหารความเสี่ยง จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และจำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

¹⁻³ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์; Rajabhat Rajanagarindra University

Corresponding author, e-mail: 66025114050@mail.rru.ac.th

คำสำคัญ: การบริหารความเสี่ยง, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 1, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The purposes of this research article were 1) to study the levels of risk management of school administrators; and 2) to compare the administrators' risk management classified by gender, education level, work experience, and school size. This quantitative study was conducted. The sample group used in the research consisted of 278 teachers under the Prachin Buri Primary Educational Service Area Office 1, academic year 2024, from the ready-made table of Krejci and Morgan. The proportion of the sample group was determined by stratified random sampling according to the size of schools and simple random sampling. The research instrument was a 5-point standardized questionnaire with content validity of 0.5-1.00 and reliability of the questionnaire of 0.92. Statistics used in data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and one-way analysis of variance. The research results found that 1) risk management had overall and individual average scores at a high level; and 2) the results of the risk management comparison found that risk management classified by gender, education level, and work experience, overall was not statistically significant, and classified by school size, overall was statistically significant at the .01 level.

Keywords: risk management, Prachin Buri Primary Educational Service Area Office 1, school administrators

บทนำ

กรอบแนวคิดแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทที่ 21 การต่อต้านการทุจริต และประพฤตินิชอบที่มุ่งเน้นให้ภาครัฐมีความโปร่งใส ปลดการทุจริตและประพฤตินิชอบ แผนย่อยที่ 1 การป้องกันการทุจริตและประพฤตินิชอบ มุ่งเน้นการสร้างนวัตกรรมและมาตรการในการต่อต้านการทุจริตที่มีประสิทธิภาพและเท่าทันต่อพลวัตของการทุจริต รวมถึงการประเมินความเสี่ยง

ด้านการทุจริตเพื่อให้หน่วยงานภาครัฐมีมาตรการ ระบบหรือทางในการบริหารจัดการความเสี่ยง ของ การดำเนินงานที่อาจก่อให้เกิดการทุจริต (ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านทุจริต, 2566) ข้อมูลปัญหาที่ เกี่ยวข้องกับการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษา ปรากฏในผลการวิจัยของครองยุทธ นบมอบ, สมศักดิ์ เอี่ยมคงสี และพจนีย์ มั่งคั่ง (2562) พบว่า การดำเนินงานตามแผนงาน และโครงการยังไม่ บรรลุวัตถุประสงค์ การจัดซื้อจัดหาวัสดุไม่ตรงกับความต้องการการดำเนินการเกี่ยวกับการเลื่อนชั้น เงินเดือนขัดต่อหลักเกณฑ์วิธีการที่กำหนด อาคารเรียนและอาคารประกอบทรุดโทรม เนื่องจากมี อายุการใช้งานมานานและมีไม่เพียงพอ ความปลอดภัยของสนามเด็กเล่นในสถานศึกษา ดังนั้น สถานศึกษาจึงต้องให้ความสำคัญกับการบริหารความเสี่ยง ซึ่งสอดคล้องกับศิริลักษณ์ ไชยมงค์, วลนิ กา ฉลากบาง และบุญมี ก่อบุญ (2565) การบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาจึงมีความสำคัญต่อการ จัดทำระบบบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษาเพื่อบริหารทรัพยากรควบคุมกิจกรรมกระบวนการ ดำเนินงานต่าง ๆ โดยลดโอกาสที่จะทำให้เกิดความเสียหายเพื่อให้ระดับของความเสี่ยง และ ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอยู่ในระดับที่สามารถยอมรับได้ ประเมินได้ ควบคุมได้

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 1 (2566) ได้มีการวางแผนกล ยุทธ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารความเสี่ยง โดยให้สถานศึกษาได้รับการดูแล และต้องสามารถปรับตัว พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง โดยสถานศึกษาต้องมีการประเมินความเสี่ยง มีการจัดทำแผนหรือ มาตรการรองรับ มีกิจกรรมพัฒนาบุคลากรในการสร้างความตระหนักรู้ ความปลอดภัยทุกรูปแบบ ดำเนินการอย่างเป็นระบบ เชื่อมโยงฐานข้อมูลกับหน่วยงานเพื่อสามารถแก้ไขปัญหาได้ทันทั่วทั้ง

จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่าการบริหารความเสี่ยง มีความสำคัญ อย่างยิ่งต่อการจัดการบริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาระดับ และเพื่อเปรียบเทียบการ บริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปราจีนบุรี เขต 1 เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อนำมาบริหารสถานศึกษามี ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามแนวคิดของหน่วยงาน และ นักการศึกษา โดยผู้วิจัยนำมาสังเคราะห์เป็นขอบข่ายการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา และนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 1

2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 1 จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 1 จำนวนทั้งสิ้น 1,045 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie, R.V. & Morgan, D.W., 1970) จำนวน 278 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาเท่ากับ 0.5-1.00 และความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.92 แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามระดับการบริหารความเสี่ยง มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ของชูศรี วงศ์รัตน์ (2564)

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา โดยการหาความถี่ และค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการบริหารความเสี่ยง โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามของผู้ให้ข้อมูล โดยกำหนดมาตราส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ทราบระดับ แปลความหมายค่าเฉลี่ยตามแนวคิดของชูศรี วงศ์รัตน์ (2564)

ตอนที่ 3 วิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารความเสี่ยง จำแนกตามเพศ และระดับการศึกษา โดยการทดสอบค่าที จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว กรณีพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติใช้วิธีการทดสอบความแตกต่างรายคู่ตามวิธีของเซฟเฟ

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 1 พบว่า

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการบริหารความเสี่ยง

การบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา	n = 278		ระดับ	อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านกลยุทธ์	4.37	.32	มาก	1
2. ด้านการปฏิบัติงาน	4.27	.35	มาก	4
3. ด้านการเงิน	4.34	.27	มาก	2
4. ด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ	4.31	.36	มาก	3
รวม	4.32	.28	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการบริหารความเสี่ยง ทั้ง 4 ด้าน มีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยเรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านกลยุทธ์ ด้านการเงิน ด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ และด้านการปฏิบัติงาน

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารความเสี่ยง จำแนกตัวแปร เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา พบว่า

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบระดับการบริหารความเสี่ยง จำแนกตามเพศ โดยรวมและรายด้าน

n = 278

การบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา	เพศ				t	P
	ชาย (n = 138)		หญิง (n = 140)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านกลยุทธ์	4.37	.34	4.37	.29	.173	.863
2. ด้านการปฏิบัติงาน	4.28	.35	4.27	.35	.111	.912
3. ด้านการเงิน	4.35	.26	4.32	.27	.909	.364
4. ด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ	4.34	.35	4.29	.36	1.098	.273
รวม	4.33	.28	4.31	.27	.661	.509

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับการบริหารความเสี่ยง จำแนกตามเพศ ครูที่มีเพศชาย มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับแรก ได้แก่ ด้านกลยุทธ์ รองลงมา ได้แก่ ด้านการเงิน ด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ และด้านการปฏิบัติงาน ครูที่มีเพศหญิง มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับแรก ได้แก่ ด้านกลยุทธ์

รองลงมา ได้แก่ ด้านการเงิน ด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ และด้านการปฏิบัติงาน เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารความเสี่ยง พบว่า ครูที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบระดับการบริหารความเสี่ยง จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวมและรายด้าน

n = 278

การบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับการศึกษา				t	P
	ปริญญาตรี		สูงกว่าปริญญาตรี			
	(n = 187)		(n = 91)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านกลยุทธ์	4.38	.33	4.35	.30	.638	.524
2. ด้านการปฏิบัติงาน	4.27	.36	4.27	.34	.126	.900
3. ด้านการเงิน	4.34	.27	4.32	.26	.636	.525
4. ด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ	4.32	.35	4.29	.36	.667	.505
รวม	4.33	.28	4.31	.26	.596	.552

จากตารางที่ 3 พบว่า การเปรียบเทียบการบริหารความเสี่ยง จำแนกตามระดับการศึกษา ครูที่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับแรก ได้แก่ ด้านกลยุทธ์ รองลงมา ได้แก่ ด้านการเงิน ด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ และด้านการปฏิบัติงาน ส่วนครูที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับแรก ได้แก่ ด้านกลยุทธ์ รองลงมา ได้แก่ ด้านการเงิน ด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ และด้านการปฏิบัติงาน เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารความเสี่ยง พบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็น โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบระดับการบริหารความเสี่ยง จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน โดยรวมและรายด้าน

n = 278

การบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา	ประสบการณ์ทำงาน					
	น้อยกว่า 5 ปี		ตั้งแต่ 5-10 ปี		มากกว่า 10 ปี	
	(n = 97)		(n = 96)		(n = 85)	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1. ด้านกลยุทธ์	4.40	.30	4.35	.33	4.36	.33
2. ด้านการปฏิบัติงาน	4.28	.33	4.24	.35	4.30	.38
3. ด้านการเงิน	4.37	.27	4.33	.27	4.31	.27
4. ด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ	4.34	.34	4.29	.37	4.31	.36
รวม	4.35	.27	4.30	.27	4.32	.28

จากตารางที่ 4 พบว่า การเปรียบเทียบการบริหารความเสี่ยง จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน ครูที่มีประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า 5 ปี มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับแรก ได้แก่ ด้านกลยุทธ์ รองลงมา ได้แก่ ด้านการเงิน ด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ และด้านการปฏิบัติงาน ส่วนครูที่มีประสบการณ์ทำงานตั้งแต่ 5-10 ปี มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับแรก ได้แก่ ด้านกลยุทธ์ รองลงมา ได้แก่ ด้านการเงิน ด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ และด้านการปฏิบัติงาน และครูที่มีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 10 ปี มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับแรก ได้แก่ ด้านกลยุทธ์ รองลงมา ได้แก่ ด้านการเงิน ด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ และด้านการปฏิบัติงาน

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของค่าเฉลี่ย ระดับการบริหารความเสี่ยง จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน โดยรวมและรายด้าน

n = 278

การบริหารความเสี่ยง ของผู้บริหารสถานศึกษา	แหล่งความ แปรปรวน	SS	Df	MS	F	P
1. ด้านกลยุทธ์	ระหว่างกลุ่ม	.111	2	.055	.540	.583
	ภายในกลุ่ม	28.158	275	.102		
	รวม	28.269	277			

การบริหารความเสี่ยง ของผู้บริหารสถานศึกษา	แหล่งความ แปรปรวน	SS	Df	MS	F	P
2. ด้านการปฏิบัติงาน	ระหว่างกลุ่ม	.178	2	.089	.726	.485
	ภายในกลุ่ม	33.710	275	.123		
	รวม	33.888	277			
3. ด้านการเงิน	ระหว่างกลุ่ม	.224	2	.112	1.560	.212
	ภายในกลุ่ม	19.781	275	.072		
	รวม	20.006	277			
4. ด้านการปฏิบัติตาม กฎระเบียบ	ระหว่างกลุ่ม	.155	2	.078	.614	.542
	ภายในกลุ่ม	34.774	275	.126		
	รวม	34.929	277			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	.114	2	.057	.750	.473
	ภายในกลุ่ม	20.853	275	.076		
	รวม	20.967	277			

จากตารางที่ 5 พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารความเสี่ยง โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 6 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของค่าเฉลี่ย ระดับการบริหารความเสี่ยง จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน

n = 278

การบริหารความเสี่ยง ของผู้บริหารสถานศึกษา	ขนาดสถานศึกษา							
	ขนาดเล็ก (n = 62)		ขนาดกลาง (n = 147)		ขนาดใหญ่ (n = 52)		ขนาดใหญ่พิเศษ (n = 17)	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1. ด้านกลยุทธ์	4.53	.22	4.46	.21	4.01	.34	4.16	.39
2. ด้านการปฏิบัติงาน	4.36	.35	4.35	.29	3.98	.34	4.16	.41
3. ด้านการเงิน	4.39	.28	4.39	.23	4.15	.23	4.25	.36
4. ด้านการปฏิบัติตาม กฎระเบียบ	4.40	.32	4.36	.33	4.12	.34	4.13	.45
รวม	4.42	.25	4.39	.22	4.06	.25	4.17	.37

จากตารางที่ 6 พบว่า การเปรียบเทียบการบริหารความเสี่ยง จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ครูที่ทำงานในโรงเรียนขนาดเล็ก มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบด้านกลยุทธ์อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการปฏิบัติงาน ด้านการเงิน และด้านการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับแรก ได้แก่ ด้านกลยุทธ์ รองลงมา ได้แก่ ด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ด้านการเงิน และด้านการปฏิบัติงาน ส่วนครูที่ทำงานในโรงเรียนขนาดกลาง มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับแรก ได้แก่ ด้านกลยุทธ์ รองลงมา ได้แก่ ด้านการเงิน ด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ และด้านการปฏิบัติงาน ส่วนครูที่ทำงานในโรงเรียนขนาดใหญ่ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับแรก ได้แก่ ด้านการเงิน รองลงมา ได้แก่ ด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ด้านกลยุทธ์ และด้านการปฏิบัติงาน และครูที่ทำงาน ในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับแรก ได้แก่ ด้านการเงิน รองลงมา ได้แก่ ด้านการปฏิบัติงาน ด้านกลยุทธ์ และด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ

ตารางที่ 7 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของค่าเฉลี่ย ระดับการบริหารความเสี่ยง จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน

n = 278

การบริหารความเสี่ยง ของผู้บริหารสถานศึกษา	แหล่งความ แปรปรวน	SS	Df	MS	F	P
1. ด้านกลยุทธ์	ระหว่างกลุ่ม	10.133	3	3.378	51.029	.000**
	ภายในกลุ่ม	18.136	274	.066		
	รวม	28.269	277			
2. ด้านการปฏิบัติงาน	ระหว่างกลุ่ม	6.031	3	2.010	19.774	.000**
	ภายในกลุ่ม	27.857	274	.102		
	รวม	33.888	277			
3. ด้านการเงิน	ระหว่างกลุ่ม	2.601	3	.867	13.649	.000**
	ภายในกลุ่ม	17.405	274	.064		
	รวม	20.006	277			
4. ด้านการปฏิบัติตาม กฎระเบียบ	ระหว่างกลุ่ม	3.376	3	1.125	9.771	.000**
	ภายในกลุ่ม	31.554	274	.115		
	รวม	34.929	277			

การบริหารความเสี่ยง ของผู้บริหารสถานศึกษา	แหล่งความ แปรปรวน	SS	Df	MS	F	P
	ระหว่างกลุ่ม	5.098	3	1.412	29.340	.000**
รวม	ภายในกลุ่ม	15.869	274	.055		
	รวม	20.967	277			

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 7 พบว่า ครูที่ทำงานในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารความเสี่ยง โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อเปรียบเทียบรายด้านพบว่า ด้านกลยุทธ์ ด้านการปฏิบัติงาน ด้านการเงิน และด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับการบริหารความเสี่ยง พบว่า การบริหารความเสี่ยง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยที่สูงเป็นอันดับแรกได้แก่ ด้านกลยุทธ์ รองลงมา ได้แก่ ด้านการเงิน ด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ และอันดับสุดท้ายด้านการปฏิบัติงาน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหาร มีการกำหนดวางแผนการดำเนินงานในสถานศึกษา โดยการพิจารณาความเสี่ยงที่อาจเกิดได้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เปิดโอกาสให้บุคลากรในสถานศึกษาได้มีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรการป้องกันความเสี่ยง ที่ส่งผลกระทบต่อสถานศึกษาดำเนินงาน มีการส่งเสริม พัฒนาบุคลากรให้มีความชำนาญในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับวราภรณ์ วงศ์ตาชี และวลัณิกา ฉลากบาง (2562) กล่าวว่า ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำในการจัดการความเสี่ยง โดยสร้างความตระหนักรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับภัยต่างๆ และให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดการความเสี่ยงอย่างเป็นระบบ ควรให้มีการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านความเสี่ยง กำกับดูแลและติดตามการปฏิบัติ เพื่อให้มั่นใจว่าการบริหารความเสี่ยงดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของขวัญแก้ว จันทรัตน์ (2562) พบว่า การบริหารความเสี่ยงทางการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารความเสี่ยง โดยจำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา สามารถนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

2.1 การบริหารความเสี่ยง จำแนกตามเพศ โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารใช้แนวทางการบริหารที่เน้นความร่วมมือและการทำงาน

เป็นทีม เปิดโอกาสให้บุคลากรทุกระดับในสถานศึกษาได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานส่งผลให้ครูในสถานศึกษาที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารความเสี่ยง ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับสุธรรม สิกขาจารย์, ทศนีย์ ช่อเทียนทิพย์, วิรัตน์ มณีพลกุล และนำพล ม่วงอวยพร (2562) กล่าวว่า ผู้บริหารสนับสนุนการใช้ความคิดและความร่วมมือทางวิชาชีพ สร้างโอกาสอย่างต่อเนื่องในการเรียนรู้สนับสนุนให้มีการประชุม และซักถามเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างบุคคล และแบ่งปันความรู้ให้กัน ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของสุตาพร ดวงโศกา (2566) พบว่า การบริหารจัดการความเสี่ยงในการทำงานของโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษในจังหวัดลพบุรี จำแนกตามเพศ โดยรวมไม่แตกต่างกัน

2.2 การบริหารความเสี่ยง จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ครูมีได้ศึกษาข้อมูลเรื่องการปฏิบัติงาน ในช่องทางออนไลน์ต่าง ๆ เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ มีทักษะการปฏิบัติงานที่หลากหลาย ส่งผลให้การปฏิบัติงานมีความผิดพลาดน้อย การปฏิบัติงานไปอย่างสะดวกรวดเร็ว เป็นไปตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ส่งผลให้ครูในสถานศึกษาที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารความเสี่ยง ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับพิกุล นามสูง (2565) กล่าวว่า การเข้าถึงแหล่งข้อมูลและการเรียนรู้โดยไม่มีข้อจำกัดในขอบเขตเป็นปรากฏการณ์ที่สำคัญในยุคดิจิทัล ซึ่งผู้คนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างสะดวกผ่านเครื่องมือที่หลากหลาย การเชื่อมต่อข้อมูลสารสนเทศในระบบดิจิทัลมีบทบาทสำคัญในการดำเนินธุรกรรมต่าง ๆ ทั้งในด้านการเงิน การสื่อสาร และการปฏิบัติงาน ทำให้ผู้คนสามารถดำเนินกิจกรรมหรือทำธุรกรรมได้โดยไม่จำกัดสถานที่และเวลา เพียงแค่มีการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของนิอามาน บินนิมู (2565) พบว่า การบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูในอำเภอสุคริพ จังหวัดนราธิวาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวมไม่แตกต่างกัน

2.3 การบริหารความเสี่ยง จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุนบุคลากรในสถานศึกษาให้มีการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอส่งผลให้ความพร้อมในองค์ความรู้มีใกล้เคียงกัน และผู้บริหารเล็งเห็นถึงความสามารถในแต่ละบุคคลเท่าเทียมกัน ส่งผลให้ครูในสถานศึกษาที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารความเสี่ยง ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับวิรติ เอกรณรงค์ชัย และจักริน ดวงคำ (2567) กล่าวว่า การพัฒนาครูให้มีทักษะการสอนที่ดี มีวิสัยทัศน์กว้างไกล รวมถึงมีความพร้อมทั้งความรู้ในเนื้อหาวิชาการ มีความสามารถในการขึ้นนำความรู้ มีการพัฒนาตนเองอยู่

เสมอ โดยสามารถปรับใช้เทคโนโลยีในวิชาชีพได้ตามความเหมาะสมเข้าใจในมาตรฐานการเรียนรู้ อย่างลึกซึ้ง จะทำให้มีความสามารถในการจัดกิจกรรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ผล การศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐชา กลิ้งทะเล (2561) พบว่า การบริหารความเสี่ยง ของโรงเรียนในกลุ่มตากสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 จำแนก ตามประสบการณ์ โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.4 การบริหารความเสี่ยง จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก โรงเรียนขนาดเล็กมีโครงสร้างสถานศึกษาที่ ไม่ซับซ้อน บุคลากรในสถานศึกษามีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิด ทำให้สามารถเกิดการวางแผน กำหนด สื่อสาร และตัดสินใจระหว่างผู้บริหาร บุคลากร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์ ต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว จึงส่งผลให้ครูในสถานศึกษาที่มีขนาดสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ การบริหารความเสี่ยงต่างกัน สอดคล้องกับบุรจิภาญจน์ วุฒิพรวรพงศ์ (2565) กล่าวว่า การ บริหารงานในสถานศึกษาขนาดเล็กถือเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้บริหารต้องนำศาสตร์และศิลป์มาผสมผสาน ในการจัดการภายใต้ข้อจำกัดด้านทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของสถาน ศึกษา หากได้รับการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพจากผู้บริหาร และการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน จะส่งผลดีต่อการพัฒนาสถานศึกษาอย่างยั่งยืน ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของอารี รัตน์ พึ่งงาม และพงษ์ศักดิ์ รวมชมรัตน์ (2566) พบว่า การบริหารความเสี่ยงของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 จำแนกตามขนาด สถานศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาระดับการบริหารความเสี่ยง ทำให้ได้องค์ประกอบความรู้เพื่อเป็นแนวทาง ในการดำเนินการบริหารความเสี่ยงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

การบริหารความเสี่ยงนำมาประยุกต์ใช้ในการวางแผนการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ โดยลดเหตุโอกาสที่จะทำให้เกิดความเสียหาย ส่งผลให้ระดับของความเสี่ยงและผลกระทบที่จะเกิดขึ้น อยู่ในระดับที่สามารถควบคุมได้ ยอมรับได้ ประเมินได้ และตรวจสอบได้อย่างมีขั้นตอน ประกอบด้วย

1. ด้านกลยุทธ์ ควรมีการจัดการบริหารแผนงานวิธีการปฏิบัติงาน พิจารณาความเสี่ยงทั้งปัจจัยภายในภายนอก กำหนดวางแผนปฏิบัติงานที่เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผนงาน กลยุทธ์ของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับพันธกิจ เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ของสถานศึกษามีวิธีดำเนินการที่ลดขั้นตอน มีวิธีการดำเนินการที่ถูกต้องแม่นยำ ใช้ดุลพินิจได้อย่างเหมาะสม และมีการแก้ไขปัญหาตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับบริการหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

2. ด้านการปฏิบัติงาน ควรมีการจัดการระบบงานที่เป็นขั้นตอน มีกระบวนการทำงานที่มีประสิทธิภาพประสิทธิผล มีสรรหาบุคลากรที่มีคุณภาพเหมาะสมกับลักษณะงาน พัฒนาบุคลากรในการปฏิบัติงานให้มีความชำนาญ สนับสนุนบุคลากรในสถานศึกษาในด้านการใช้อุปกรณ์เทคโนโลยี ในสถานศึกษาให้เต็มประสิทธิภาพ กำหนดอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน ไม่ซ้ำซ้อน จัดเก็บข้อมูลสารสนเทศในการปฏิบัติงานของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ มีการกำกับติดตามการปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

3. ด้านการเงิน ควรมีการพิจารณาความผันผวนของตัวแปรทางการเงิน พิจารณาความสมดุลของรายรับ รายจ่ายในสถานศึกษา วางแผนทางการเงินอย่างมีประสิทธิภาพ จัดหาแหล่งเงินทุนสนับสนุนสถานศึกษา ควบคุมการเงินของสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ใช้ข้อบังคับเกี่ยวกับงบประมาณได้อย่างถูกต้องพัฒนาให้บุคลากรในสถานศึกษา มีความเข้าใจเกี่ยวกับงบประมาณ และสร้างความมั่นใจด้านการเงินให้ผู้เกี่ยวข้อง กับสถานศึกษา

4. ด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ควรมีการดำเนินงานบริหารจัดการ การปฏิบัติตามกฎระเบียบ มีการกำหนดเกณฑ์ กฎระเบียบในสถานศึกษา พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจปฏิบัติตามกฎหมาย ส่งเสริมบุคลากรให้ปฏิบัติตามมาตรฐาน จรรยาบรรณวิชาชีพ มีระบบการช่วยเหลือเมื่อถูกร้องเรียนจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับสถานศึกษา และมีการกำกับ ติดตามการดำเนินการทางวินัย

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. การบริหารความเสี่ยง ด้านการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยเป็นลำดับสุดท้าย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการมอบหมายการดำเนินงานให้เหมาะสมกับความสามารถมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้นควรมีการมอบหมายการดำเนินงานให้เหมาะสมกับความสามารถ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2. จากผลการวิจัยพบว่า การบริหารความเสี่ยง ประกอบด้วย ด้านกลยุทธ์ ด้านการปฏิบัติงาน ด้านการเงิน และด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ดังนั้นควรมีการบริหารความเสี่ยง เพื่อให้มีการดำเนินงานเพื่อโดยลดมูลเหตุของแต่ละโอกาสที่จะทำให้เกิดความเสียหาย

เอกสารอ้างอิง

- ขวัญแก้ว จันทรรัตน์. (2562). การบริหารความเสี่ยงทางการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3. (สารนิพนธ์ศึกษาศาตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- ครองยุทธ นบนอบ, สมศักดิ์ เอี่ยมคงสี และพจนีย์ มั่งคั่ง. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2. วารสารสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 1(6), 40-54.
- ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2564). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพฯ : อมรรการพิมพ์.
- ณัฐชา กลิ่งทะเล. (2561). การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนในกลุ่มตากสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1. (สารนิพนธ์ศึกษาศาตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นิอามาน บินนิม. (2565). การบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูในอำเภอสุคริน จังหวัดนราธิวาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2. (สารนิพนธ์ศึกษาศาตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- พิกุล นามสูง. (2565). การบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. วารสารนวัตกรรมการบริหารการศึกษา, 1(2), 30-43.

- รุจิกาญจน์ วุฒิพรวราพงศ์. (2565). ทักษะการบริหารงานในสถานศึกษาขนาดเล็ก. *วารสารนวัตกรรมการบริหารการศึกษา*, 1(2), 11-19.
- วราภรณ์ วงศ์ตาชี และวิลนิกา ฉลากบาง. (2562). การบริหารความเสี่ยงในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด*, 13(2), 191-200.
- วิรตี เอกณรงค์ชัย และจักริน ดั่งคำ. (2567). การผลิตและพัฒนาครูผู้สร้างสุขภาวะและสุนทรียะ. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 7(1), 385-396.
- ศิริลักษณ์ ไชยมงคล, วิลนิกา ฉลากบาง และบุญมี ก่อบุญ. (2565). การพัฒนารูปแบบการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2. *วารสารการพัฒนาการเรียนรู้ในยุคสมัยใหม่*, 8(2), 294-320.
- ศุภณัฐ ภูมิพัฒน์. (2566). แผนบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริตสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (อัดสำเนา)
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1. (2566). *แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2566 - 2570)*. (อัดสำเนา)
- สุดาพร ดวงโสภา. (2566). การบริหารจัดการความเสี่ยงในการทำงานของโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษในจังหวัดลพบุรี. *วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ*, 3(3), 339-352.
- สุธรรม สิกขารักษ์, ทศนีย์ ช่อเทียนทิพย์, วิรัตน์ มณีพฤษ และนำผล ม่วงอวยพร. (2562). การทบทวนแนวคิดเกี่ยวกับสถานศึกษาในฐานะเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้. *วารสารวิชาการการจัดการภาครัฐและเอกชน*, 1(1), 26-38.
- อารีรัตน์ พิงงาม และพงษ์ศักดิ์ รวมชมรัตน์. (2566). การบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์*, 10(4), 165-175.
- Krejcie, R.V. & Morgan, D.W. (1970). Determining sample size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.

